

УДК 342.9 (477)

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2021.22.10>

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ ТА АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЇХ ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ

Губерська Наталія Леонідівна,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри фінансового права
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна)

Чуприна Людмила Миколаївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна)

Наукова публікація присвячена загальнотеоретичній характеристиці публічних фінансів в Україні та актуальним питанням їх правового врегулювання.

У процесі дослідження використано комплексне поєднання філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів дослідження, серед яких більшою мірою застосовувались закони діалектики, прийоми логічного методу, структурно-функціональний та системний методи, а також методи юридичної догматики та юридичного моделювання.

Проаналізовано позиції науковців щодо визначення поняття публічних фінансів, досліджено їхню юридичну природу та структуру.

Наукові дослідження дають змогу зробити висновок, що державні фінанси – це сукупність державних і муніципальних фондів, які формуються та використовуються для реалізації публічних і приватних інтересів учасників фінансових відносин.

Визначені та проаналізовані актуальні проблемні питання правового регулювання публічних фінансів, серед яких окрема увага приділена питанням забезпечення фінансової безпеки держави, збалансованості Державного бюджету України, стабільності національної валюти, позитивного інвестиційного клімату, децентралізації бюджетної політики, протидії правопорушенням у сфері публічних фінансів.

Зазначається, що закріплення граничного річного дефіциту (профіциту) державного бюджету в Бюджетному кодексі України вбачається позитивним, але тимчасове призупинення дії відповідного положення (зокрема Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік») є порушенням правової визначеності і не має бути традицією правового регулювання державних фінансів в Україні.

Сформульовано висновок про перспективність подальшого дослідження вказаної тематики, яка зумовлена необхідністю формування доктринальної основи вдосконалення чинного національного законодавства у сфері правового регулювання публічних фінансів України.

Ключові слова: публічні фінанси, бюджет, фонди, фінансова безпека, правове регулювання, децентралізація, відповідальність, аудит, фінансовий контроль.

GENERAL THEORETICAL CHARACTERISTICS OF PUBLIC FINANCES IN UKRAINE AND TOPICAL ISSUES OF THEIR LEGAL REGULATION

Huberska Nataliia Leonidivna,

Doctor of Law, Professor,

Professor at the Department

of Financial Law

(Taras Shevchenko National University
of Kyiv, Kyiv, Ukraine)

Chupryna Liudmyla Mykolaivna,

Candidate of Law, Associate Professor,

Senior Lecturer at the Department

of Financial Law

(Taras Shevchenko National University
of Kyiv, Kyiv, Ukraine)

The scientific publication is devoted to the general theoretical characteristics of public finance in Ukraine and current issues of their legal regulation.

In the process of writing the publication used a complex combination of philosophical, general and special legal research methods, among which the laws of dialectics, methods of logical method, structural-functional and systemic methods, as well as methods of legal dogma and legal modeling were used.

The positions of scientists on the definition of public finance are analyzed, their legal nature and structure are studied.

Scientific research allows us to conclude that public finance is a set of state, municipal and public funds that are formed and used to realize the public and private interests of participants in financial relations.

Relevant issues of legal regulation of public finances have been identified and analyzed, among which special attention is paid to ensuring financial security of the state, balance of the State Budget of Ukraine, stability of the national currency, positive investment climate, decentralization of budget policy, counteraction to public finance offenses. In particular, it is considered expedient to strengthen criminal liability for committing criminal offenses in the field of public finance (misuse of budget funds, intentional evasion of taxes and fees, etc.).

It is noted that the consolidation of the maximum annual deficit (surplus) of the state budget in the Budget Code of Ukraine is positive, but the temporary suspension of the relevant provision (in particular, the Law of Ukraine "On State Budget of Ukraine 2021") is a violation of legal certainty and should not be tradition of legal regulation of public finances in Ukraine.

The conclusion on the prospects of further research on this topic is formulated, which is due to the need to form a doctrinal basis for improving the current national legislation in the field of legal regulation of public finances of Ukraine.

Key words: public finance, budget, funds, financial security, legal regulation, decentralization, responsibility, audit, financial control.

Вступ. Механізм будь-якої держави не може ефективно функціонувати без належної системи фінансового забезпечення реалізації функцій публічної адміністрації, що зумовлює формування інституту публічних фінансів вже на перших етапах становлення державності. У сучасних цивілізованих державах публічні фінанси набувають ознак складної диференційованої системи, яка є набагато складнішою від історичного прототипу державної скарбниці. Активно розвиваються бюджети органів

місцевого самоврядування, а також недержавні фонди, які дають змогу представникам громадянського суспільства накопичувати грошові кошти для самостійного вирішення нагальних потреб та задоволення публічно-приватних інтересів. Складність сучасних систем публічних фінансів зумовлює появу низки проблемних питань щодо їхнього формування та використання, правового врегулювання, ефективного розподілу фінансових ресурсів, контролю з боку органів публічної адміністрації з метою запобігання фінансовим правопорушенням. Викладене вище актуалізує проведення наукових досліджень категорії «публічні фінанси», їхньої правової природи, структури та класифікації. Змістовне дослідження поняття публічних фінансів та актуальних питань їх правового врегулювання має як теоретичне, так і практичне значення, адже сформовані представниками юридичної доктрини пропозиції щодо вдосконалення чинного фінансового законодавства є основою для законотворчої роботи та нормотворчості суб'єктів владних повноважень.

Термін «публічні фінанси» використовують у наукових публікаціях вітчизняні вчені-фінансисти, зокрема Т. Аксьонова, Н. Винниченко, Л. Воронова, О. Вайцеховська, О. Гетманець, Д. Гетманцев, М. Ковальчук, Т. Куценко, М. Кучерявенко, О. Ладюк, Т. Латковська, О. Музика-Стефанчук, А. Нечай, О. Орлюк, П. Пацурківський, І. Пришва, О. Савілова, О. Томчук, М. Уракін, Л. Царьова та інші відомі науковці, проте, враховуючи факт внесення систематичних змін до чинного фінансового законодавства та нові глобалізаційні виклики, загальнотеоретична характеристика публічних фінансів та визначення актуальних проблем їх правового врегулювання залишаються актуальними напрямками наукової роботи. Особливого значення набувають дослідження публічних фінансів представниками юридичної науки, адже тривала світова економічна криза, зумовлена епідемією коронавірусу та енергетичною кризою, потребує нових виважених підходів до правового регулювання формування та розподілу публічних фінансів державами, що розвиваються.

Методологія дослідження спирається на органічне поєднання філософських (законів діалектики та метафізики), загальнонаукових та спеціально-юридичних методів дослідження. Серед загальнонаукових методів дослідження ключову роль відіграють прийоми логічного методу (аналіз, синтез, дедукція та індукція), системний та структурно-функціональний методи. Зі спеціально-юридичних методів дослідження більшою мірою використовуються методи юридичної логіки та юридичної догматики (як різновид аксіоматичного методу), а також юридичного моделювання (з метою формулювання конкретних пропозицій щодо перспективних напрямів удосконалення чинного національного законодавства).

Постановка завдання. Метою наукової публікації є загальнотеоретична характеристика публічних фінансів в Україні та актуальних питань їх правового врегулювання.

Результати дослідження. Вітчизняні науковці приділяють значну увагу різним аспектам публічних фінансів в Україні, демонструючи різні підходи до визначення їх поняття, структури, правової природи та класифікації. Так, С. Бардаш та Ю. Баранюк зазначають, що публічні фінанси – це суспільно-економічні відносини, які виникають у процесі утворення, розподілу (перерозподілу) і використання публічних фондів грошових коштів, пов'язаних із задоволенням усіх видів публічного інтересу, та регулюються шляхом установлення імперативних приписів держави або органів місцевого самоврядування, які поширюються на учасників відносин у сфері господарювання усіх форм власності. Публічні фінанси як об'єкт державного фінансового аудиту включатимуть: публічні державні фінанси (фонди коштів державного бюджету України та місцевих бюджетів, кредитні ресурси, надані під державні та місцеві гарантії, кошти Нацбанку та інших держбанків, державних цільових коштів,

Пенсійного фонду та фондів загальнообов'язкового соціального страхування, а також кошти суб'єктів господарювання державної та комунальної власності, отримані ними від їхньої господарської діяльності); публічні приватні фінанси (фінанси малого бізнесу, корпоративні фінанси, фінанси банків, фінанси некомерційних організацій) – фонди коштів як нематеріальна форма наслідку відносин, які виникають між державою, місцевим самоврядуванням, суб'єктами господарювання приватної форми власності, громадськими організаціями в частині їх використання [1, с. 36].

Із наведеного визначення привертає увагу категорія «публічні приватні фінанси», яка містить дві конкуруючі ознаки фінансів недержавного та некомунального секторів економіки – «публічні» та «приватні». Більш доцільним вбачається використання терміну «публічні фінанси громадянського суспільства» або «публічні фінанси недержавного та некомунального походження».

С. Березовська справедливо зауважує, що з розбудовою національної фінансової системи в Україні постало питання про необхідність перегляду багатьох базових категорій фінансової науки, серед яких були категорії «державні фінанси» та «публічні фінанси». Однією з причин цього перегляду була поява нових видів фондів грошових коштів: бюджети органів місцевого самоврядування, які за Конституцією України не є державними фондами й не можуть розглядатися як приватна власність будь-яких осіб; фонди обов'язкового державного соціального страхування, крім пенсійного фонду, які відповідно до чинного законодавства є неприбутковими самоврядними організаціями. Отже, поряд із державними фінансами виникли фінанси органів місцевого самоврядування, які, як і державні фінанси, мають публічний характер. Тобто, з огляду на згадане, слід вказати на те, що термін «державні фінанси» не є синонімом терміну «публічні фінанси», оскільки державні фінанси є вужчим поняттям, ніж публічні фінанси, які включають в себе як і державні фінанси, так і фінанси органів місцевого самоврядування та інші публічні фонди [2, с. 110].

Загалом слід зазначити, що використання терміну «публічні фінанси» відповідає загальноновизнаним тенденціям у доктринах адміністративного та фінансового права, представники яких більшою мірою вживають категорії «органи публічної адміністрації», «публічні інтереси» тощо замість понять «органи державної влади», «державні інтереси». І такі тенденції не є простою заміною юридичних понять. Суть таких змін у понятійному апараті пов'язана з концептуальними змінами в підходах до розуміння сутності та функцій держави, яка розглядається не як відокремлений від громадянського суспільства політичний інститут, а як органічно пов'язана з суспільством система публічних інституцій, які надають сервісні послуги громадянам та забезпечують реалізацію публічних інтересів.

А. Нечай у докторській монографії «Проблеми правового регулювання публічних фінансів та публічних видатків» виокремила публічні фінанси від державних фінансів та запропонувала таку систему публічних фінансів, притаманну Україні: публічні фінанси держави – складаються із суспільних відносин, які виникають з приводу утворення, управління, розподілу (перерозподілу) та використання публічних фондів коштів держави; публічні фінанси органів місцевого самоврядування – складаються із суспільних відносин, які виникають з приводу утворення, управління, розподілу (перерозподілу) та використання публічних фондів коштів органів місцевого самоврядування всіх видів; публічні фінанси суспільного (соціального) призначення – складаються із суспільних відносин, які виникають з приводу утворення, управління, розподілу (перерозподілу) публічних фондів коштів, за рахунок яких задовольняються суспільні (соціальні) інтереси, визнані державою чи органами місцевого самоврядування, та які не є державною чи комунальною власністю [2, с. 111; 3, с. 227–228].

Наведена класифікація публічних фінансів заслуговує на увагу, адже в ній А. Нечай звернула увагу на такий різновид публічних фінансів, як публічні фонди коштів, які не є державною чи комунальною власністю і водночас набувають все більшого поширення у сучасних економіках світу (наприклад, накопичувальні приватні пенсійні фонди, каси взаємодопомоги тощо).

Однак існує точка зору, що розпорядниками публічних фінансів можуть бути тільки органи публічної адміністрації. Так, Л. Воронова зазначає, що «публічні фінанси – це сформовані фінансовими відносинами грошові фонди, які необхідні для існування публічних органів і фінансування покладених на них функцій» [2, с. 111; 4, с. 10]. Н. Мелян поняттям «публічні фінанси» називає систему формування, розподілу та використання грошових коштів, які спрямовуються на формування відповідних державних фондів, що покликані реалізовувати різні соціально-економічні функції держави [5, с. 149].

Такі підходи до визначення поняття «публічні фінанси» не враховують об'єктивно наявні на практиці публічні фінанси недержавного та некомунального походження.

На окрему увагу заслуговують погляди науковців на структуру публічних фінансів.

В. Опарін, В. Федосов та П. Юхименко зазначають, що структурну будову публічних фінансів можна розглядати в широкому й вузькому значеннях. У широкому розумінні вони включають фінансову діяльність усіх різновидів публічних союзів – держави, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, а на глобальному рівні також міжнародних організацій і фінансових інституцій. У вузькому розумінні, яке наразі є більш поширеним, до складу публічних відносять державні й місцеві фінанси, в організації котрих, незважаючи на їхню взаємопов'язаність, мають домінувати принципи автономності та незалежності. Еволюційні зміни й проведені реформи на макрорівні вітчизняної фінансової системи створюють належне підґрунтя для повернення в науковий обіг терміна «публічні фінанси». Ключовими напрямками розвитку сфери публічних фінансів в Україні повинні стати: 1) формування повноцінних місцевих фінансів на основі фіскальної децентралізації та, головне, розширення фінансових повноважень місцевих органів влади й управління; 2) подальше підвищення транспарентності державних і місцевих фінансів та забезпечення ширшої участі громадян у визначенні бюджетних пріоритетів, зокрема на основі загальнодержавних і місцевих референдумів; 3) уточнення ролі публічних фінансів у реалізації функцій держави (хоча розглянуті напрями практичної концептуалізації публічних видатків загалом є досить відомими, в нашій країні вони нерідко ігноруються) [6, с. 125–126].

Із останніх досліджень актуальних питань формування та використання публічних фінансів в Україні слід відзначити роботи Т. Латковської «Сучасний стан та актуальні проблеми публічної фінансової системи» [7], А. Бухтіарової та Н. Дробязко «Напрями забезпечення прозорості системи публічних фінансів в Україні» [8], Т. Куценко «Публічні фінанси в Україні: зміст та структура з урахуванням сучасних тенденцій розвитку» [9], Д. Гетманцева «До питання щодо легітимності публічних фінансів: теоретико-правовий підхід» [10], Н. Винниченко «Публічні фінанси в контексті розвитку глобалізаційних процесів» [11], С. Дяченка «Публічні, державні та місцеві фінанси: співвідношення понять» [12], Л. Фокши «Публічні фонди: поняття, ознаки та правова природа» [13].

Так, Н. Винниченко, досліджуючи вплив глобалізації на публічні фінанси зазначає, що глобалізація стала каталізатором реформ у секторі публічних фінансів, водночас реформи охопили майже всю сферу публічного адміністрування та змусили застосовувати нові інструменти та технології. Найбільший вплив на ефективність реформ справляють сильне керівництво реформами в рамках наявної державної політики

та поступове їх здійснення за чітким планом. При цьому, звичайно, важливим елементом є реформи в системі макроекономічного регулювання та зміни в системі бюджетного менеджменту, фіскального регулювання. Однак, на її думку, найбільш вагомими реформами сьогодні в Україні, як і в усьому світі, мають бути реформи в секторі транспарентності та налагодження партнерських відносин як із громадськістю на основі партиципації, так і з бізнесом на умовах прозорого партнерства [11, с. 120].

С. Дяченко також справедливо зазначає, що в умовах глобалізації економіки наявність ефективної системи управління публічними фінансами має фундаментальне значення для забезпечення стабільності фінансової системи, стійкості національної економіки, фінансової безпеки та сталого економічного зростання. Система управління публічними фінансами посідає провідне місце в системі державного управління. Принципи та механізми, що лежать в основі управління публічними фінансами, є, з одного боку, фактором соціально-економічного розвитку країни, а з іншого, ефективним інструментом державного регулювання [12, с. 59].

Щодо впливу глобалізаційних процесів на публічні фінанси в Україні слід зазначити, що цей вплив має як позитивні, так і негативні наслідки. Із позитивних слід відзначити зростання інвестиційної привабливості України та її фінансової системи, яка інтегрована в міжнародні платіжні системи та взаємодіє із міжнародними фінансовими інституціями, отримуючи на вигідних умовах кредити та дотації. Проте негативною стороною інтеграції в глобалізований фінансовий ринок є залежність національної фінансової системи від коливань на фінансових ринках найбільших його учасників, а також вплив тривалої світової економічної кризи, зумовленої пандемією коронавірусу та міжнародною енергетичною кризою. Крім того, поступово зростає фінансовий тягар систематичних виплат за кредитними зобов'язаннями України перед Міжнародним валютним фондом та іншими кредиторами, що також негативно впливає на стан публічних фінансів України та стабільність національної валюти.

Публічні фінанси України включають систему публічних фондів, які створюються та використовуються для реалізації публічних інтересів. Водночас, як справедливо зауважує Л. Фокша, публічні фонди, будучи відносно відособленою частиною фінансових ресурсів, що має цільове призначення та відносну самостійність функціонування, тісно взаємопов'язані і діють не відокремлено, а утворюють органічну єдність [13, с. 162].

До актуальних питань правового регулювання публічних фінансів слід віднести: питання забезпечення фінансової безпеки держави, збалансованості Державного бюджету України, стабільності національної валюти, позитивного інвестиційного клімату, децентралізації бюджетної політики, протидії правопорушенням у сфері публічних фінансів.

Зокрема, ознайомлення із розміром кримінальних санкцій за порушення у сфері публічних фінансів дає змогу зробити висновок про недостатній превентивний вплив на свідомість громадян. Більшість санкцій мають штрафний характер, що оцінюється потенційними правопорушниками як звичайний професійний ризик господарської діяльності.

Наприклад, умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) в особливо великих розмірах карається за національним законодавством лише штрафом від п'ятнадцяти тисяч до двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років з конфіскацією майна [14].

Водночас, такі діяння призводять до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів, що є прямою загрозою фінансовій безпеці держави.

Шахрайство з фінансовими ресурсами, а саме надання завідомо неправдивої інформації органам державної влади, органам влади Автономної Республіки Крим чи органам місцевого самоврядування, банкам або іншим кредиторам із метою одержання субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків у разі відсутності ознак кримінального правопорушення проти власності, що завдало великої матеріальної шкоди, карається за Кримінальним кодексом України лише штрафом від трьох тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років [14].

Отже, враховуючи тривалу економічну кризу та загрози національній економіці, з метою правового забезпечення ефективного та правомірного використання публічних фінансів, доцільним вбачається посилення кримінальної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері публічних фінансів, а саме встановлення жорстких санкцій у вигляді позбавлення волі за вчинення правопорушень у сфері господарської діяльності, якщо вони завдали великої матеріальної шкоди, вчинені в особливо великих розмірах (зокрема, якщо це умисне ухилення від сплати податків, зборів).

Не менш важливою для нормального функціонування публічних фінансів є збалансованість Державного бюджету України та місцевих бюджетів, що забезпечується унормованою бюджетною та податковою політикою. Натомість в Україні нагальною є проблема дефіциту Державного бюджету, що проявляється в суттєвому перевищенні видатків Державного бюджету над його доходами, що в результаті призводить до затримок із виплати заробітної плати в державних секторах економіки, співробітникам бюджетних установ та організацій, недофінансування важливих державних програм тощо. Крім того, бюджетний дефіцит призводить до збільшення державного боргу в результаті нових кредитних запозичень уряду, що також негативно впливає на інвестиційну привабливість України та стан її публічних фінансів. Так, за підсумками трьох кварталів 2020 року Державний бюджет України був зведений з рекордним за останні роки дефіцитом – 81,7 млрд грн. (за підсумками трьох кварталів 2021-го року – 37,4 млрд. грн.).

У відповідності до ст. 14 Бюджетного кодексу України затвердження бюджету з дефіцитом дозволяється в разі наявності обґрунтованих джерел фінансування бюджету з урахуванням особливостей, визначених статтею 72 цього Кодексу. Водночас, згідно з абзацом 2 частини 1 статті 14 Бюджетного кодексу України, визначений Бюджетною декларацією показник дефіциту державного бюджету на кожен рік середньострокового періоду не може перевищувати 3% прогнозного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України на відповідний рік [15].

Проте згідно зі статтею 40 Бюджетного кодексу України граничний обсяг річного дефіциту (профіциту) державного бюджету у відповідному бюджетному періоді, державного і гарантованого державою боргу на кінець відповідного бюджетного періоду, граничний обсяг і напрями надання державних гарантій, а також повноваження щодо цих гарантій відповідно до статті 17 цього Кодексу є предметом регулювання Закону «Про Державний бюджет України» [15].

Однак згідно з абзацом 3 частини 1 статті 14 Бюджетного кодексу України, граничний обсяг дефіциту державного бюджету, визначений Законом «Про Державний бюджет України», не може перевищувати визначений Бюджетною декларацією показник дефіциту державного бюджету на відповідний бюджетний період [15].

Проте Законом № 1082-IX від 15 грудня 2020 року дію абзаців 2 та 3 частини 1 статті 14 Бюджетного кодексу України зупинено на 2021 рік, що свідчить про недотримання принципу правової визначеності в бюджетному законодавстві України.

Таким чином, позитивним є закріплення граничного обсягу річного дефіциту (профіциту) державного бюджету в Бюджетному кодексі України з метою запобігання політичним спекуляціям з цього питання та забезпечення раціонального планування державних доходів та видатків. Тимчасове зупинення дії відповідної норми не повинно стати традицією правового регулювання публічних фінансів в Україні.

Висновки. Проведене дослідження дає змогу сформулювати висновок про те, що публічні фінанси – це сукупність державних, комунальних та інших публічних фондів, які утворюються та використовуються з метою реалізації публічних та приватних інтересів учасників фінансових відносин.

Серед актуальних проблемних питань правового регулювання публічних фінансів на окрему увагу заслуговують питання забезпечення фінансової безпеки держави, збалансованості Державного бюджету України, стабільності національної валюти, позитивного інвестиційного клімату, децентралізації бюджетної політики, протидії правопорушенням у сфері публічних фінансів. Зокрема, вбачається доцільним посилення кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень у сфері публічних фінансів (нецільове використання бюджетних коштів, умисне ухилення від сплати податків та зборів тощо).

Позитивним є закріплення граничного обсягу річного дефіциту (профіциту) державного бюджету в Бюджетному кодексі України, проте тимчасове зупинення дії відповідної норми (зокрема, Законом України «Про Державний бюджет України на 2021 рік») є порушенням принципу правової визначеності та не повинно стати традицією правового регулювання публічних фінансів в Україні.

Перспективність подальшого дослідження згаданої тематики зумовлена необхідністю формування доктринальної основи вдосконалення чинного національного законодавства, яке регулює суспільні відносини у сфері публічних фінансів, з метою вирішення актуальних питань, які виникають у процесі функціонування національної фінансової системи.

Список використаних джерел:

1. Бардаш С.В., Баранюк Ю.Р. Поняття і склад публічних фінансів як об'єкта державного фінансового аудита. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6. Ч. 1. С. 34–37.
2. Березовська С.В. Публічні фінанси: поняття та суть. *Правове життя сучасної України* : матеріали Міжнародної наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу (м. Одеса, 16–17 травня 2013 р.). У 2 т. Т. 2. С. 110–112. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/7362>
3. Нечай А.А. Проблеми правового регулювання публічних фінансів та публічних видатків : монографія. Чернівці : Рута, 2004. 264 с.
4. Воронова Л.К. Фінансове право України. Київ, 2006. 448 с.
5. Мелян Н.Ю. Поняття та сутність публічних фінансів. *Право і суспільство*. 2017. № 2. С. 145–149.
6. Опарін В.М., Федосов В.М., Юхименко П.І. Публічні фінанси: генеза, теоретичні колізії та практична концептуалізація. *Фінанси України*. 2017. № 2. С. 110–128.
7. Латковська Т.А. Сучасний стан та актуальні проблеми публічної фінансової системи. *LEX PORTUS*. 2019. № 4(18). С. 42–61.
8. Бухтіарова А.Г., Дробязко Н.С. Напрями забезпечення прозорості системи публічних фінансів в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 23. С. 461–464.
9. Куценко Т.Ф. Публічні фінанси в Україні: зміст та структура з урахуванням сучасних тенденцій розвитку. *Економіка та держава*. 2016. № 6. С. 62–66.

10. Гетманцев Д.О. До питання щодо легітимності публічних фінансів: теоретико-правовий підхід. *Слово Національної школи суддів України*. 2017. № 4. С. 30–40.
11. Винниченко Н.В. Публічні фінанси в контексті розвитку глобалізаційних процесів. *Гроші, фінанси і кредит*. 2020. Вип. 59(2). С. 117–121.
12. Дяченко С.А. Публічні, державні та місцеві фінанси: співвідношення понять. *Держава та регіони*. 2018. № 4(64). С. 59–63.
13. Фокша Л.В. Публічні фонди: поняття, ознаки та правова природа. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2014. № 10-1. Том 1. С. 162–164.
14. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. Дата оновлення: 25.11.2021. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
15. Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI. Дата оновлення: 10.11.2021. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.